

Творець українського байкарства -
Євген Гребінка

**Березнівська центральна бібліотека
Сектор довідково-інформаційного обслуговування**

**Творець українського байкарства
Євген Гребінка**

**(210 років від дня народження
Євгена Гребінки)**

Бібліографічне досьє

2022

**УДК 821.161.2 (092)
С 71**

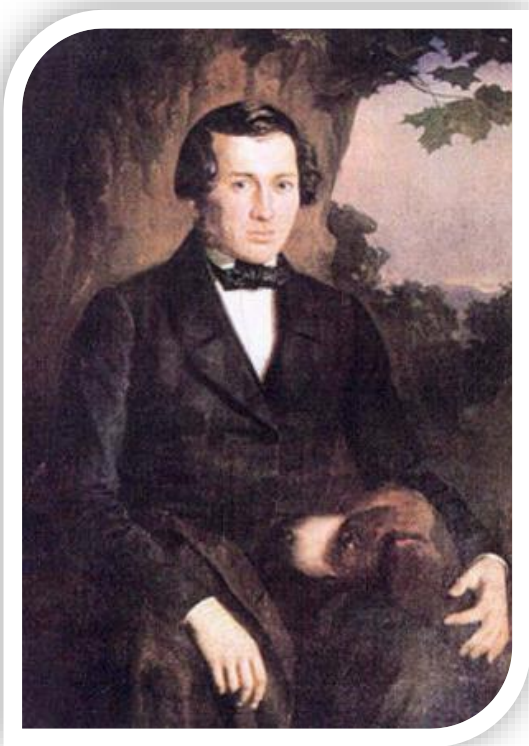
«Славетний байкар»: біобібліографічне досьє до 210-ї річниці від дня народження Євгена Гребінки / Березнівська центральна бібліотека, сектор довідково-інформаційного обслуговування. – Березне, 2022. – 16 с.

В біобібліографічному досьє підготовлені матеріали до 210-річниці від дня народження видатного українського байкаря, письменника та перекладача Євгена Гребінки. Видання містить біографічні дані, бібліографію, інтернет-ресурси. Вся література, яка була включена до видання, є в наявності у фондах Березнівської центральної бібліотеки.

Видання адресоване широкому загалу читачів.

© Сектор довідково-інформаційного обслуговування, 2022

Біографічні нотатки

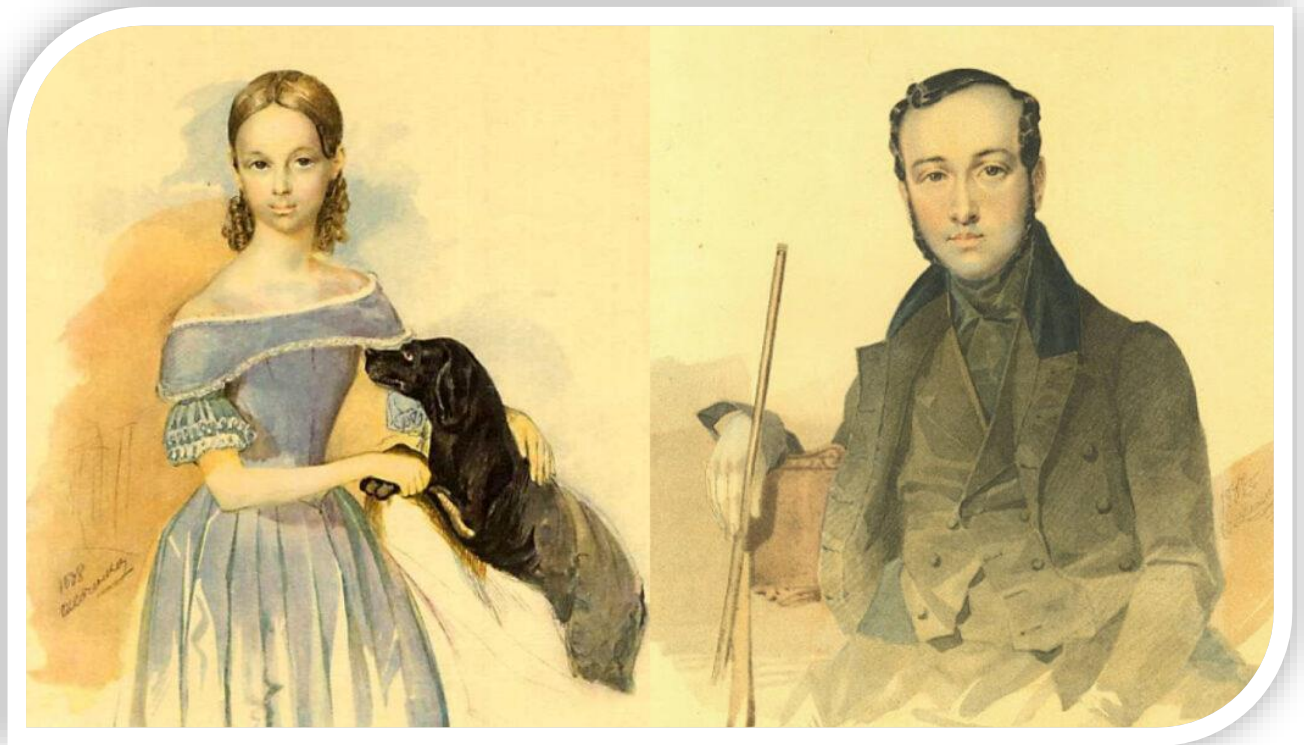

Цього року виповнюється 210 років з дня народження байкаря. Євген Гребінка – відомий український байкар, письменник та перекладач. Прожив коротке життя, майже половину свого віку займався літературною діяльністю. За своє життя видав 8 томів творів. Його романс «Очі чорні» співали Володимир Висоцький, Федір Шаляпін, Хуліо Іглесіас та інші.

Євген Гребінка народився 2 лютого 1812 року на Полтавщині в сім'ї військового. Спершу майбутній байкар навчався вдома, а згодом – у Ніжинській гімназії вищих наук. Там він почав писати вірші. Під час навчання Євген разом з гімназистами створював студентську бібліотеку та видавав рукописні журнали. Поему Пушкіна «Полтава» переклав українською мовою в стилі Івана Котляревського. В 1834 році переїхав до Санкт-Петербурга, де займався викладацькою діяльністю у військових училищах. Крім того вчителював і різних закладах та працював чиновником Комісії духовних училищ Міністерства народної освіти. В Міністерстві народної освіти Євген за рік роботи отримав 3000 рублів зарплати, а Тараса Шевченка з кріпацтва викупили за 2500 рублів. Євген Гребінка за сприянням друга Івана Сошенка, познайомився з Тарасом Шевченком в 1835 році. Гребінка був добрим другом та допомагав Тарасу із самоосвітою, підтримував матеріально то долучився до викупу останнього. В 1840 році допоміг видати «Кобзар». Письменник збирав твори українською мовою та друкував їх у додатках у журналі «Отечественные записки». Але згодом видавець відмовився видавати додатки українською мовою. Тоді письменник зібрав всі твори та видав один із перших

українських альманахів «Ластівка», в якому також є твори Тараса Шевченка, Івана Котляревського та інших авторів. Як бачимо, Євген добре дружив з Тарасом, адже художник намалював його портрет та гостював в його маєтку. Романс «Очи чёрные» написав, гостюючи на Полтавщині (с. Рудки), в сусіда-поміщика в 1842 році. Присвятив його своїй майбутній дружині – Марії Ростенберг (дочці сусіда). Шлюб в них був недовгий, народилась дочка.

Також байкар був знайомий з Пантелеймоном Кулішем, Олександром

Пушкіним, Іваном Тургенєвим та іншими. Його вірш «Українська мелодія» («Ні, мамо, не можна нелюба любити») став популярною народною піснею. В селі Рудки 1847 року відкрив парафіяльне училище для селянських дітей за власні кошти. Того ж року написав повість «Заборов» та «Приключення синей ассигнации». Помер Гребінка в 36 років від туберкульозу в Санкт-Петербурзі взимку 1848 року. Поховали його в Україні в січні 1849 року. Його дружина прожила після його смерті ще 46 років. За своє життя видав 8 томів творів. Загалом, написав понад 40 творів. Писав про пригнічення кріпаків та побутові звичаї чиновників. Деякі його твори перекладені на польську, болгарську, чеську та угорську мови. Вперше всі твори

українською мовою відомого письменника опублікували в 1878 році, через 30 років після його смерті.

Найвизначніше місце в художньому доробку Гребінки українською мовою посідають байки. Славу йому як байкареві принесли “Малороссийские приказки”, що з’явилися окремими виданнями у Петербурзі в 1834 і 1836 рр. Байки Гребінки органічно пов’язані з народними приказками і прислів’ями, не випадково він називає свої твори “приказками”, побудованими за принципом розгортання й конкретизації фольклорних прислів’їв (в основі байки “Верша та Болото” — мотив народного прислів’я “Насміялася верша з болота, аж і сама в болоті”; повчання байки “Школяр Денис” взято з прислів’я “Пани б’ються, а в мужиків чуби тріщать” тощо). В окремих з байок поет творчо використав традиційні мотиви, опрацьовані ще античними авторами та їх багатьма послідовниками. Приміром, в основу “Могилиних родин” покладено чотирирядкову притчу “Гора-породілля” Федра. Мотиви творів І. Крилова своєрідно, на іншому життєвому матеріалі, іншими художніми засобами оброблені в таких байках Гребінки, як “Рибалка” (“Селяни і Ріка”), “Ведмежий суд” (“Селянин і Вівця”), “Грішник” (“Троєженець”) та ін. Крім традиційних персонажів, що уособлюють людські якості, у байці, як правило, є ще одна дійова особа — оповідач — тлумач смислу байки, її морального висновку (“Ведмежий суд”, “Рибалка”, “Будяк да Конопляночка” та ін.). Багато байок Гребінки побудовано у формі монологів (“Пшениця”, “Маківка”, “Школяр Денис”). Окремі байки українського поета — це суцільні діалоги, що нагадують невеличкі п’єси (приміром, “Ячмінь”), проте й у них присутність автора-оповідача, точніше, його ставлення до зображуваного виявляється досить виразно.

Поетичний доробок Гребінки російською мовою значно ширший за обсягом і тематикою, ніж українською. Його російські вірші переважно романтичні (“Печаль”, “Скала”); широкою популярністю користувалися свого часу романс Гребінки “Черные очи” (“Очи черные, очи страстные..”), вірш “Почтальон”, “Песня” (“Молода еще девица я была..”) та ін.

Переспівами українських народних пісень були поезії “Казак на чужбині (Украинская мелодия)”, “Кукушка (Украинская мелодия)”, “Украинская мелодия” (“Не калина ль в темном лесе...”) та ін. Історичному минулому України присвячені вірші “Курган”, “Нежин-озеро”, “Украинский бард” і поема “Богдан” (1843), написані на основі народних переказів. Популярність Гребінці як прозаїку принесла збірка “Рассказы пирятинца” (1837) та інші ранні твори, написані переважно в романтичному дусі за фольклорними мотивами — українськими народними легендами, казками, переказами. З українською тематикою пов’язані також повість “Нежинский полковник Золотаренко” (1842) (в основу повісті покладені історичні події, що відбувалися одразу після возз’єднання України з Росією) та роман “Чайковский” (1843), що є одним із значних досягнень Гребінки-прозаїка. Якщо твори Гребінки 30-х — початку 40-х рр. мали загалом романтичний характер, то ряд інших повістей й оповідань цього і пізнішого часу відзначається реалістичною спрямованістю. 1840р. — повість “Кулик”, написана в дусі естетики натуральної школи. 1841р. — “Записки студента”, написані у формі щоденника і присвячені темі “маленької людини” (ця ж тема порушується у романі “Доктор”). 1847р. — надрукована одна з останніх повістей Гребінки — “Приключения синей ассигнации”. В цей період з’явилися також повісті “Лука Прохорович”, “Верное лекарство”, “Сила Кондратьев” (надрукована в “Современнике”), кілька фізіологічних нарисів: “Петербургская сторона”, “Провинциал в столице”, “Хвастун” та ін.

І сьогодні ми захоплено читаємо Євгена Гребінку й співаємо пісні на його слова. Справжній текст живе навіть якщо не пам’ятаємо автора. І чим більше ми вивчатимемо епоху романтичних салонів, тим більше зрозуміємо Євгена Павловича Гребінку: літератор має допомагати літератору, українець має допомагати українцю.

Пам'ять

На честь Євгена Гребінки на початку ХХ ст. названі місто й станція у Полтавській області.

У Києві, Полтаві, Гребінці, Мар'янівці та інших населених пунктах України вулиці носять ім'я Євгена Гребінки.

У Києві відкрито меморіальну дошку на будинку колишнього готелю, де зупинявся письменник.

Діють кімнати-музеї Євгена Гребінки в будинках культури міста Гребінка та с.

Мар'янівка.

1987 року на честь 175-ліття письменника споруджено і урочисто відкрито пам'ятник у місті Гребінка.

До 200-річчя від дня народження, у 2012 році, Національний банк України випустив в обіг ювілейну срібну монету.

У 2017 році створена та діє громадська організація «Нащадки духовної спадщини Євгена Гребінки».

З 2017 року на батьківщині письменника (с. Мар'янівка та м. Гребінка) проводиться Міжнародний фестиваль культури «Гребінчині вечорниці» Гребінчині вечорниці (засновник та художній керівник — Микола Рудаков).

Твори Євгена Гребінки

Гребінка, Єген Павлович. Твори в 5-ти т. / Гребінка, Єген Павлович; Упоряд. та приміт. С.Д.Зубкова; Худож. І.Я.Ігнат'єв. - К.: Художня література, 1957
Т.2: Повісті, оповідання 1839-1841. - 1957. - 364 с.
Т.3: Повісті, оповідання 1842-1844. - 1957. - 368 с.
Т.4: Повісті, оповідання 1844-1847. - 1957. - 324 с. Т.5: Повісті, оповідання 1847-1848. - 1957. - 364 с.

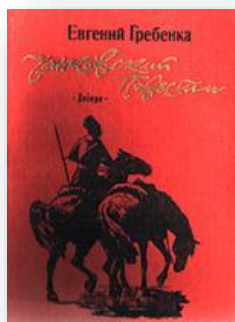

Гребінка, Єген Павлович. Твори в 3-х т. / Гребінка, Єген Павлович ; Передм. С.Д.Зубкова; Під ред., В.Л.Микитася; Упоряд. та приміт. І.О.Лучника, К.М.Секаревої; Худож. І.П.Антонюк, А.Ф.Пономаренко. - К.: Наукова думка, 1980 - 1981.

Т.1: Байки, поезії, оповідання, повісті, 1980. - 560 с.
Т.2: Прозові твори, 1981. - 744 с.
Т.3: Повісті, оповідання, нариси, статті, рецензії, листи, 1981. - 704 с.

Байки / Гребінка, Єген Павлович ; Худож. Ю. В.Северин. - К.: Художня література, 1962. - 56 с.

Вибране / Гребінка, Єген Павлович; Упоряд. та всуп. ст. С.Д.Зубкова; Худож. В.А.Боконь. - К.: Музична Україна, 1976. - 224 с.

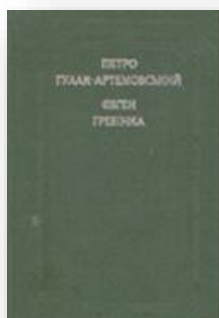
Вибрані твори / Гребінка, Єген Павлович ; Упоряд. та всуп. ст. С.Д.Зубкова; Худож. П.Т.Вишняк. - К.:

Ведмежий суд : Вибрані твори / Гребінка, Єген Павлович; Всуп. ст. В.Неділька; Худож. В.Ю.Северина, В.С.Кравченко. - К.: Веселка, 1967. -

152 с.

Чайковский : роман, повісті / Гребенка, Евгений Павлович ; Предисл. С.Д.Зубкова. - К.: Дніпро, 1988. - 555 с.

Гулак-Артемівський, Петро Петрович. Поетичні твори; Повісті та оповідання / Гулак-Артемівський, Петро Петрович, Гребінка, Єген Павлович ; Упорядк. та приміт. М.М.Павлюка; Вступ. ст. П.М.Федченка; Під ред. П.М.Федченка. - К: Дніпро, 1978. - 608 с.

ЛІТЕРАТУРА ПРО ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВГЕНА ГРЕБІНКИ

Деркач Б.А. Євген Гребінка / Б. А. Деркач. - К.: Дніпро, 1974. - 150 с.

Задорожна, Людмила. Євген Гребінка : Літературна постать / Задорожна, Людмила. - К.: Твім інтер, 2000. - 160 с.

Зубков, Євген Павлович. Євген Павлович Гребінка : Життя і творчість / Зубков, Євген Павлович. - К.: Державне видавництво художньої літератури, 1962. - 212 с.

Історія української літератури (перші десятиріччя XIX століття) : Підручник для вузів / За ред.

П.П.Хропка. - К.: Либідь, 1992. - 512 с.

Цибаньова О. Євген Гребінка / О. Цибаньова. - К.: Молодь, 1972. - 304 с.

Українська байка / Упоряд. і вст. ст. Б.А.Деркача, В.Т.Косяченка; Ілюстр. Ю.Криги. - К. : Дніпро, 1983. - 463 с.

Хінкулов, Леонід Федорович. Літературні зустрічі : Розповіді про письменників у Києві / Хінкулов, Леонід Федорович; Фотогр. А.М.Макарова. - К. : Радянський письменник, 1980. - 255 с.

Хінкулов Л. Тарас Шевченко і його сучасники : Етюд до біографії / Л. Хінкулов. - К. : Держлітвидав, 1962. - 304 с.

БІБЛІОГРАФІЯ СТАТЕЙ З ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ

Артемчук І. Цікаві бувальщини з життя цікавої людини: Євген Гребінка / І. Артемчук // Літературна Україна : газета письменників України. - 2012. - №12/22 берез./ - С. 16.

Баранов В. Вічний, як сам народ : до 200-річчя від дня народження Євгена Гребінки / В. Баранов // Київ : Журнал письменників України. - 2012. - №2. - С. 168-169.

Боронь О. Спадкоємність традицій : Тарас Шевченко-повістяр у творчому діалозі з прозою Євгена Гребінки / О. Боронь // Літературна Україна : газета письменників України. - 2012. - №5/2 лют./ - С. 5.

Задорожна Л. Феномен творчості Євгена Гребінки : [до 200-річчя з дня народження] / Л. Задорожна // Дивослово : науково-методичний. - 2012. - №2. - С. 48 - 51.

Євген Павлович Гребінка : [про життя та діяльність письменника] [Текст] // Шкільна бібліотека : загальнодержавний для шкільних бібліотекарів. - 2011. - №4. - С. 47.

Кумпан О. До ювілею Євгена Гребінки / О. Кумпан // Літературна Україна : газета письменників України. - 2012. - №4/26 січ./ - С. 1; 2.

Кумпан О. Пам'ять Євгена Гребінки вшанували фільмом : [до ювілею Є. Гребінки знято документальний фільм "Той хто, торував шлях"] / О. Кумпан // Літературна Україна : газета письменників України. - 2012. - №6/9 лют./ - С. 13.

Матвієнко М. Україна відзначила 200-річчя Євгена Гребінки / М. Матвієнко // Літературна Україна : газета письменників України. - 2012. - №6/9 лют./ - С. 1; 2.

Наєнко М. Романсеро Євгена Гребінки : [до 200-річчя від дня народження митця] / М. Наєнко // Літературна Україна : газета письменників України. - 2012. - №5/2 лют./ - С. 1; 4-5.

Новик О. Трансформація традиційного сюжету в оповіданні Є. Гребінки "Мачеха и панночка" [Текст] / О Новик // Зарубіжна література. Шкільний світ : Всеукраїнська газета для вчителів. - 2012. - ч. 11. - С. 8-11.

Протасова Г. Вибір духу : [про відзначення 200-річчя від дня

народження Є. Гребінки] / Г. Протасова // Літературна Україна : газета письменників України. - 2012. - №7/16 лют./ - С. 1; 3.

Шкурка М. Нуте ж, хлопці, обзивайтесь! Годі вам мовчати! : [про українського письменника Є. Гребінку] [Текст] / М. Шкурка // Літературна Україна : газета письменників України. - 2013. - №7/14 лют./ - С. 1;13.

Шпак В. Хрещений батько Кобзаря : У двохсотрічний ювілей Євгена Гребінки доречно згадати, що письменник - не лише талановитий байкар і прозаїк / В. Шпак // Урядовий кур'єр. - 2012. - №20/2 лют./ - С. 21.

Інтернет - ресурси

Гребінка Євген Павлович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: сайт. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>. - Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

Історія, біографія, поезія, творчість, вірші та байки Євгена Павловича Гребінки [Електронний ресурс] // Міський сайт Гребінки. – Режим доступу: https://www.grebenka.com/index/evgen_pavlovich_grebinka_evgenij_pavlovich_grebenka_istorija_biografija_tvorchist/0-80. - Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

Євгена Гребінка : біографія [Електронний ресурс] // Цікаві історії про відомих особистостей : сайт. – Режим доступу: <http://www.people.su/ua/30749>. - Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

Євген Гребінка: «Нема на світі кращого місця, як Полтавська губернія» [Електронний ресурс] //Інтернет-видання Полтавщина : сайт. – Режим доступу: <https://poltava.to/news/13344/>. - Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

Євген Гребінка. Літературні вечори та викуп із кріпацтва Тараса Шевченка [Електронний ресурс] // Міський сайт Гребінки. – Режим доступу: https://www.grebenka.com/index/evgen_pavlovich_grebinka_literaturni_vechori_ta_vizvolennja/0-359
. - Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

Село Мар'янівка Гребінківського району. Батьківщина Євгена Павловича Гребінки [Електронний ресурс] // Міський сайт Гребінки. – Режим доступу: https://www.grebenka.com/index/mar_janivka_batkivshhina_evgena_pavlovicha_grebinki_poltavska_oblast/0-244

. - Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

Євгена Гребінка [Електронний ресурс] // Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського : сайт. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/4613>.

- Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

Євгена Гребінка : біографія [Електронний ресурс] // Електронна бібліотека – Все для вивчення Укр. літ: сайт. – Режим доступу: <https://ukrclassic.com.ua/katalog/gg/grebinka-evgen/1634-evgen-grebinka-biografiya>. - Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

«Євген Павлович Гребінка. Письменник, педагог, видавець» : Біобібліографічний покажчик [Електронний ресурс] // Міська спеціалізована молодіжна бібліотека «Молода гвардія» : сайт. – Режим доступу: https://msmb.org.ua/books/thematic_bibliography/485/. - Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

210 років з народження Євгена Гребінки: факти з життя і творчості літератора [Електронний ресурс] // сайт. – Режим доступу: <https://suspilne.media/101409-doviku-ne-zabudu-ak-ziv-u-poltavskij-gubernii-209-rokiv-z-narodzenna-evgena-grebinki/>. - Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

Євген Гребінка – українець має допомагати українцю [Електронний ресурс] // сайт. – Режим доступу: <https://uain.press/blogs/yevgen-grebinka-ukrayinets-maye-dopomagati-ukrayintsyu-686820>. - Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

Євген Гребінка [Електронний ресурс] // сайт. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=09jhutrOvSU>. - Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

Євген Гребінка – український романтик, лірик, байкар [Електронний ресурс] // сайт. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=wql1e6yQ5ms>. - Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

"Човен" Євген Гребінка. Аудіо вірш слухати [Електронний ресурс] // сайт. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=6c62jOt72g0>. - Назва з екрана. – (Дата звернення 01.02.2022).

Зміст

1. Біографічні нотатки	5
2. Пам'ять	9
3. Твори Євгена Гребінки	10
4. Література про життя та діяльність Є. Гребінки	11
5. Бібліографія статей з періодичних видань	12
6. Інтернет – ресурси	13

